

УДК 347.23

Анатолій Бабаскін,

канд. юрид. наук, старший науковий співробітник
відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України

СПІВВІДНОШЕННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ ТА ДОГОВОРУ ПОЗИКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

У статті автором розглянуто співвідношення кредитного договору та договору позики в цивільному законодавстві України. На підставі проведеного аналізу цивільного законодавства, що регулює вказані цивільно-правові договори, та аналізу наукової літератури автор дійшов висновку стосовно того, що в цивільному законодавстві між інститутами кредиту та позики існує координаційно-заповнюючий зв'язок. З урахуванням вказаного, на думку автора, параграфи 1 та 2 глави 71 ЦК України регулюють дві самостійні договірні конструкції (договір позики та кредитний договір).

Ключові слова: кредит, позика, договір, договір позики, кредитний договір.

Постановка проблеми. Багатоаспектність категорії «кредит» у цивільному праві, відсутність серед науковців єдиного розуміння змісту вказаної цивільно-правової категорії породжують на доктринальному рівні проблему співвідношення кредитних та позикових зобов'язань. У зазначеному немає нічого дивного, оскільки, розглядаючи історію виникнення кредитного договору, ще відомий цивіліст часів Російської імперії Г. Ф. Шершеневич вказував, що такий договір «виріс» із договорів позики і зберігання [1, с. 405]. На думку відомої російської дослідниці банківських правочинів Л. Г. Єфімової, «спір щодо правової природи кредитного договору зумовлений тим, що він, з одного боку, має однакову економічну природу з договором позики, а відповідно, з цим схожий правовий режим, з іншого боку, досить багато відмінностей» [2].

Більшість українських та інших пострадянських цивілістів, досліджуючи правову природу кредитного договору, дотримуються правової позиції, згідно з якою договір позики є родовим поняттям, а кредитний договір є видом договору позики. У межах зазначеної правової позиції відомий цивіліст часів колишнього СРСР М. М. Агарков розглядав кредитний договір як різновид договору позики та попередній договір про укладення в майбутньому договору позики [3, с. 58-82]. Як різновид договору позики кредитний договір розглядали і деякі інші цивілісти часів колишнього СРСР, наприклад С. І. Вільнянський [4, с. 43] та Е. А. Флейшиц [5, с. 218]. На цей час такої позиції дотримуються російські цивілісти Д. А. Медведєв [6, с. 434], Є. О. Суханов [7, с. 224], В. С. Беліх [8, с. 579], О. Г. Братко [9, с. 466], О. Н. Садіков [10, с. 278], К. О. Боннер [11, с. 17-18], казахській цивіліст Є. Б. Осипов [12, с. 18], білоруські цивілісти М. Н. Шимкович та М. Б. Леванов [13, с. 96-98]. Як консенсуальний різновид договору позики розглядає кредитний договір Л. Г. Єфімова [14, с. 561]. На думку відомого дослідника договірного права В. В. Вітрянського, кредитний

договір є окремим видом договору позики, що призначений для використання у банківській діяльності [15]. У свою чергу як різновид договору позики розглядають кредитний договір українські цивілісти В. О. Майоров [16, с. 9], О. В. Кривенда [17], В. М. Коссак [18, с. 96], Ю. О. Заїка [19], С. М. Лепех [20, с. 8], О. С. Мазур [21, с. 334], Г. Л. Коротка [22]. На думку українського цивіліста Є. О. Тупицької, «договір позики виступає універсальним кредитним правочином, законодавче регулювання якого розповсюджується на всі договірні відносини позикового типу» [23].

На відміну від вказаного, багато інших цивілістів в Україні та на теренах колишнього СРСР дотримуються іншої правової позиції, згідно з якою кредитний договір розглядається як договір, що має самостійний характер по відношенню до договору позики, а кредитні зобов'язання є відмінними від позикових зобов'язань. Зазначена позиція сформувалася ще за часів колишнього СРСР, коли її підтримували такі відомі радянські цивілісти, як І. С. Гуревич [24, с. 40], Я. О. Куник [25, с. 118], схилився до неї і О. С. Іюффе [26, с. 671]. Сучасний російський цивіліст Е. А. Павлодський вважає, що «цивільному законодавству відомі два самостійних договори – позики та кредиту. Вони мають багато спільного... Однак ці договори мають і суттєві відмінності, що побудило законодавця до окремого регулювання відносин, що впливають із договору позики та кредиту» [27, с. 4]. Такої ж позиції дотримуються Н. Н. Захарова [28, с. 7], А. Н. Макагон [29, с. 107], В. Г. Голишев [30, с. 18], Д. В. Прістансков [31, с. 10], С. К. Солонін [32, с. 8-15], Ю. І. Чалий [33], Л. П. Оплачко [34], К. І. Вороніна [35], П. В. Горбач [36, с. 4-12], Е. Є. Єгорова [37, с. 65-69], Д. О. Гетьманцев та Н. Г. Шукліна [38, с. 84], С. В. Ленський [39, с. 23-24], А. В. Лобанов [40, с. 320], І. А. Безклубий [41, с. 378].

Зазначимо, що деякі автори у вищевказаному питанні не дотримуються послідовної пози-

ції. Наприклад, О. С. Іоффе, з одного боку, вважає кредитний договір у широкому розумінні видом позики, а з іншого боку, підкреслював самостійність кредитного договору [42, с. 671-673]. Сучасний російський цивіліст А. А. Олексєєв, досліджуючи правову природу кредитного договору, також, з одного боку, вважає кредитний договір різновидом договору позики, а з іншого боку, виокремлює кредитний договір як самостійну консенсуальну договірну конструкцію [43, с. 35, 94].

Вищевказане свідчить про доцільність проведення додаткових наукових досліджень співвідношення кредитного договору та договору позики.

Стан опрацювання. До науковців, які досліджували співвідношення кредитного договору та договору позики, можна віднести М. М. Агаркова, І. А. Безклубого, В. В. Вітрянського, О. С. Іоффе, Л. Г. Єфімову, Н. М. Квіт, Э. С. Компанієць, О. В. Кривенду, Я. О. Куника, С. М. Лепех, Л. П. Оплачко, Е. Г. Полонського, Є. О. Суханова, С. К. Соломіна, Є. О. Тупицьку та багато інших. Водночас стан наявних наукових підходів до вищевказаної проблематики свідчить про необхідність подальшої активізації її наукових досліджень.

Метою даного дослідження є встановлення співвідношення кредитного договору та договору позики в цивільному законодавстві України.

Вклад основного матеріалу. Як вже зазначалося, співвідношення кредитних та позикових зобов'язань серед науковців є дискусійною темою протягом десятиріч. На цей час така дискусійність нормативно зумовлена: 1) відсутністю в главі 71 ЦК України загальних положень щодо кредиту; 2) структурою глави 71 «Позика. Кредит. Банківський вклад» ЦК України, яка складається з трьох параграфів; 3) наявністю в параграфі 2 «Кредитний договір» глави 71 ЦК України норм, що відсилають до норм, які регулюють договір позики.

Розглянемо вказані фактори більш ретельно.

1. У главі 71 ЦК України відсутні загальні положення про кредит, а є лише норми, які регулюють договір позики, кредитний договір, зобов'язання комерційного кредиту, та договір банківського вкладу. Зазначене цілком закономірно веде до виникнення питання щодо співвідношення категорій «кредит» та «кредитний договір». На наш погляд, зазначені цивільно-правові категорії співвідносяться між собою як «загальне» та «часткове». З урахуванням структури параграфу 2 глави 71 ЦК України категорія «кредит» включає в себе не тільки зобов'язання, що виникають на підставі кредитного договору, а й зобов'язання комерційного кредиту, що виникають за іншими цивільно-правовими договорами. Таким чином, цивільно-правова категорія «кредит» ширша за категорію «кредитний договір». Відповідно, зазначені цивільно-правові категорії не повинні ототожнюватись. Враховуючи, що глава 71 ЦК України не містить загальних положень щодо

позики або банківського вкладу, з точки зору законодавчої техніки не має нагальної потреби й у закріпленні в зазначеній главі ЦК України загальних положень щодо кредиту.

II. Аналізуючи цивільно-правову категорію «кредит», слід враховувати місце кредиту в структурі ЦК України. У структурі Кодексу кредит знаходиться в п'ятій книзі «Зобов'язальне право», Розділі III «Окремі види зобов'язань». З урахуванням норм глави 63 «Послуги. Загальні положення» кредит належить до зобов'язань із надання послуг, що становлять самостійний договірний тип. Безпосередньо кредит регулюється нормами глави 71 «Позика. Кредит. Банківський вклад», яка складається з трьох параграфів (параграф 1 «Позика», параграф 2 «Кредит», параграф 3 «Банківський вклад»). Як бачиться із назви Розділу III ЦК України, глави 71 ЦК України та її параграфів, вказані норми ЦК України визначають та регулюють певні види цивільно-правових зобов'язань. Беручи до уваги, що в главі 71 ЦК України відсутні загальні положення про кредит, можна вважати, що параграфи глави 71 ЦК України по відношенню один до одного є рівнозначними. Якщо це так, то й договірні конструкції, що встановлені в кожному з цих параграфів, є самостійними.

III. Основними аргументами прихильників залежності кредиту від позики, коли кредит розглядається як видове поняття, а позика як родове поняття, є: а) наявність у законі норм (ч. 2 ст. 1054 ЦК України), які передбачають застосування до відносин за кредитним договором положень параграфу 1 глави 71 ЦК України «Позика», якщо інше не встановлено законом і не впливає із суті кредитного договору; б) наявність у законі норм (ч. 2 ст. 1057 ЦК України), згідно з якими до комерційного кредиту застосовуються положення статей 1054-1056 ЦК України (які також відсилають до норм про договір позики), якщо інше не встановлено положеннями про договір, з якого виникло відповідне зобов'язання, і не суперечить суті такого зобов'язання. Як загалом правильно вказує Є. О. Тупицька, «такий підхід, відповідно до якого наявність норми відсилання стала головним аргументом віднесення кредиту до виду договору позики, є досить сумнівним» [44, с. 293]. Відомо, що зазначені вище відсилальні норми виступають прикладом особливого юридичного способу регулювання правовідносин, коли у регулюванні має місце відсилання до регламентації подібних та схожих правовідносин у встановленому законом порядку [45]. Зазначений спосіб слід розглядати як один із прийомів законодавчої техніки, під якою можна розуміти систему правил та прийомів, що призначені та використовуються для пізнавально-логічного та нормативно-структурного формування правового матеріалу та підготовки тексту закону [46]. Метою цього способу стосовно кредитних відносин, передусім, є виключення дублювання нормативного матеріалу в законі. На наш погляд, наявність родо-видових зв'язків передбачає єдність правової природи та сутності

відносин. Водночас наявність у вищевказаних нормах ЦК України посилань на обмеження застосування норм про позику, якщо такі не відповідають суті відносин за кредитним договором або відносин за зобов'язанням комерційного кредиту, ще раз доводить відсутність співвідношення «рід – вид» між позикою та кредитом у контексті норм глави 71 ЦК України. Зазначимо, що конструкцію відсильної норми національний законодавець використовує і під час регулювання інших відносин, що регулюються ЦК України. Наприклад, до товариства з додатковою відповідальністю застосовуються положення ЦК України про товариство з обмеженою відповідальністю, якщо інше не встановлено статутом товариства і законом (ч. 4 ст. 151 ЦК України). Аналогічно вирішуються питання у площині зобов'язальних відносин. Наприклад, до договору міни застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, договір контрактиції або інші договори, елементи яких містяться в договорі міни, якщо це не суперечить суті зобов'язання (ч. 1 ст. 716 ЦК України); якщо договором ренти встановлено, що одержувач ренти передає майно у власність платнику ренти за плату, до відносин сторін щодо передання майна застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, а якщо майно передається безоплатно – положення про договір дарування, якщо це не суперечить договору ренти (ч. 2 ст. 734 ЦК України); до відносин банку та вкладника за рахунком, на який внесений вклад, застосовуються положення про договір банківського рахунку (глава 72 ЦК України), якщо інше не встановлено цією главою або не випливає із суті договору банківського вкладу (ч. 3 ст. 1058 ЦК України). Зрозуміло, що не можна собі уявити, щоб наведені норми дали підстави припустити наявність родо-видової залежності відповідних цивільних договорів від зазначених у відсильних нормах інших договірних конструкцій. Звідси можна дійти висновку, що сама по собі наявність у частині 2 статті 1054 ЦК України норм, які відсилають до норм, що регулюють позику, не є підставою для того, щоб робити висновок про залежний характер кредитного договору від договору позики.

Не свідчить про залежність кредитного договору від договору позики і аналіз відмінностей вказаних договорів. Останні відрізняються один від одного таким.

1. Суб'єктом складом: на відміну від особи позичальника (фізична, юридична особа) в договорі позики, в кредитному договорі кредитодавцем може бути лише банк або інша фінансова установа.

2. На відміну від реального договору позики кредитний договір є консенсуальним договором. Відповідно, кредитний договір є укладеним не з моменту отримання позичальником кредиту, а з моменту досягнення сторонами в належній формі згоди за всіма істотними умовами договору.

3. Зазначені договори істотно відрізняються за змістом. Наслідком реальності договору позики є виникнення на його підставі односторон-

нього зобов'язання (обов'язок позичальника повернути позику, а також сплатити проценти, якщо інше не встановлено законом або договором). Відповідно, сторони договору позики не можуть відмовитись від надання або отримання позики. На відміну від цього наслідком консенсуальності кредитного договору є те, що на підставі такого договору виникає взаємне синалагматичне зобов'язання, коли обов'язки має і кредитодавець (обов'язок надати кредит) і позичальник (обов'язок повернути кредит та сплатити проценти за кредитом). Наслідком консенсуальності кредитного договору є і наявність у сторін договору певних прав: у кредитодавця – права на відмову від надання кредиту повністю або частково за наявності обставин, які явно свідчать про те, що наданий позичальникові кредит своєчасно не буде повернений; права відмовитися від подальшого кредитування позичальника у разі порушення позичальником встановленого кредитним договором обов'язку цільового використання кредиту; у позичальника – права відмовитися від одержання кредиту частково або в повному обсязі, повідомивши про це кредитодавця до встановленого договором строку його надання, якщо інше не встановлено договором або законом. ЦК України містить правила встановлення та зміни процентної ставки за кредитним договором (ст. 1056 -1 ЦК України), тоді як за договором позики таке правове регулювання відсутнє.

4. Наслідком відмінності прав та обов'язків сторін договору позики та кредитного договору є різна спрямованість дій суб'єктів позикових та кредитних відносин та цілі вказаних відносин. У реальному договорі позики існує лише одне зобов'язання щодо повернення суми позики або такої ж кількості речей того ж роду та такої ж якості, яке виникає з моменту набуття позичальником права власності на відповідні об'єкти позики. Таким чином, зміст позикового зобов'язання становить обов'язок позичальника повернути позикодавцю раніш отриману суму грошових коштів або кількості речей того ж роду та такої ж якості. Відповідно, позикове зобов'язання характеризується спрямованістю дій від позичальника до позикодавця, а ціллю вказаного договору є повернення вказаного об'єкта позикодавцю зі сплатою процентів. На відміну від цього зміст кредитного зобов'язання, перш за все, становить обов'язок кредитодавця щодо надання кредиту позичальнику на умовах, встановлених у кредитному договорі. До моменту виконання кредитодавцем вказаного зобов'язання у позичальника не виникає обов'язку щодо повернення кредиту. Як наслідок цього кредитне зобов'язання характеризується спрямованістю дій від кредитодавця до позичальника, оскільки без них у відносинах між сторонами кредитного договору не може виникнути борг позичальника за сумою кредиту, який, у свою чергу, є базою для нарахування процентів за кредитом. Ціллю вказаного договору є надання кредитодавцем грошових коштів позичальнику та подальше повернення таких грошових коштів кредитодавцю зі сплатою процентів.

5. Матеріальним об'єктом зобов'язання, що виникає на підставі кредитного договору, можуть бути грошові кошти та іноземна валюта. На відміну від вказаного, матеріальним об'єктом зобов'язання, що виникає за договором позики, можуть бути не тільки грошові кошти та іноземна валюта, а й речі, що визначені родовими ознаками.

6. За договором позики позикодавець, як правило, надає грошові кошти в позику за рахунок власних коштів, а за кредитним договором кредит надається кредитором, як правило, за рахунок залучених коштів.

7. Кредитний договір є виключно відплатним договором (ч.1 ст. 1054 ЦК України), внаслідок чого позичальник має сплачувати кредитором проценти за кредитом. На відміну від цього договір позики може бути відплатним або безвідплатним договором (ст. 1048 ЦК України).

8. Кредитний договір може бути укладений лише у письмовій формі (ч.1 ст. 1055 ЦК України). На відміну від цього договір позики залежно від суми позики та суб'єктного складу сторін може бути укладений в усній або в письмовій формі (ч. 1 ст. 1047 ЦК України). Наслідком різних вимог закону до форми вказаних цивільних договорів є різні правові наслідки недотримання цих вимог закону: для кредитного договору – його нікчемність (ч. 2 ст. 1055 ЦК України); для договору позики – оспорюваність (ст. 1051 ЦК України).

9. Законом встановлені спеціальні правові наслідки недійсності кредитного договору (ст. 1057-1 ЦК України), які не встановлені для недійсності договорів позики.

10. Якщо договір позики може бути строковим або безстроковим, кредитний договір за загальним правилом є строковим договором (ст. 1054 ЦК України, п. 3 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»).

Як відомо, праву притаманна певна ієрархія структур, яка має багаторівневий характер, що дає підстави розглядати внутрішньогалузеві зв'язки як такі, що існують на підставах субординації [47, с. 251]. Однак зазначенні зв'язки можуть мати і координаційний характер. Як вказує М. Ю. Челишев, «це взаємозв'язок цивільно-правових інститутів, які не мають ієрархічної природи (зв'язки між однорівневими інститутами). Як правило, вони встановлюються з метою нормування суміжних правових ситуацій та економії правового матеріалу. Такі зв'язки можна назвати координаційно-заповнюючими, оскільки, як правило, мова йде про заповнення правового регулювання за допомогою норм іншого правового інституту» [48, с. 114-120]. З урахуванням усього вищевказаного вважаємо, що між інститутами кредитного договору та договору позики в цивільному законодавстві існує саме координаційно-заповнюючий зв'язок.

Висновки

Параграфи 1 та 2 глави 71 ЦК України регулюють дві самостійні договірні конструкції

(договір позики та кредитний договір), а параграф 2 глави 71 ЦК України «Кредит» ще й регулює зобов'язання з надання комерційного кредиту. Наявна спірність поглядів науковців у питанні щодо співвідношення кредитного договору та договору позики може бути подолана на користь самостійності кредитного договору після надання останньому в ЦК України належного позитивного правового регулювання. У такому разі потреба в наявності у ЦК України норм щодо субсидіарного застосування до кредитного договору норм щодо договору позики об'єктивно відпадає.

Список використаних джерел:

1. Шершеневич Г. Ф. Курс торгового права: товар, торговые сделки / Г. Ф. Шершеневич. – М.: Статут, 2003. – Т. 2. – 544 с.
2. Гражданское право : в 2-х ч. / отв ред. Мозолин В. П. – М.: Юрист, 2005. – Ч. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/87-vp-mozolin-grazhdanskoe-pravo-chast-ii/1872--3-kreditnyj-dogovor.html>.
3. Агарков М. М. Основы банковского права / М. М. Агарков. – М., 1994. – 350 с.
4. Вильянский С. И. Кредитно-расчетные отношения и финансовый контроль / С. И. Вильянский. – Харьков, 1955. – 58 с.
5. Флейшиц Е. А. Расчетные и кредитные правоотношения / Е. А. Флейшиц. – М., 1956. – 276 с.
6. Гражданское право. Ч. II : учебник / под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – М.: Проспект, 1997. – 784 с.
7. Гражданское право : в 2-х т. : учебник / отв. ред. проф. Е. А. Суханов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: БЕК, 2000. – Т. II. Полутом 2. – 704 с.
8. Банковское право : учебник для бакалавров / В. С. Бельх, С. И. Виниченко, Д. А. Гаврини [и др.]; под ред. В. С. Бельх. – М.: Проспект, 2016. – 696 с.
9. Братко А. Г. Теория банковского права : монография / А. Г. Братко. – М.: Проспект, 2014. – 520 с.
10. Гражданское право : учебник / под ред. докт. юр. наук, проф. О. Н. Садикова. – М.: Юридическая фирма «КОНТРАКТ»: «ИНФРА-М», 2006. – Том II. – 608 с.
11. Боннер Е. А. Правовое регулирование банковского кредитования : авторефер. дис. канд. юр. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Е. А. Боннер. – Москва, 2007. – 26 с.
12. Осипов Е. Б. Гражданско-правовые договора с участием банков : авт. дис..... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Е. Б. Осипов. – Алматы, 1997. – 26 с.
13. Шимкович М. Н. Понятие и правовая природа кредитного договора / М. Н. Шимкович, М. Б. Леванов // Проблемы управления. – 2008. – № 4 (29). – С. 96–98.
14. Ефимова Л. Г. Банковские сделки: право и практика : монография / Л. Г. Ефимова. – М.: НИМП, 2001. – 654 с.
15. Брагинский М. И. Договорное право. Книга 5 / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – Т.2. – М.: 2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://jurisprudence.club/grajdanskoe-pravo-uchebnik/dogovoryi-zaume-bankovskom-kredite.html>.

16. Майоров В. О. Цивільно-правове регулювання договорів у банківській діяльності : автореферат дис. на здоб. наук. ступен. канд. юр. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / В. О. Майоров. – Київ, 2010. – 16 с.

17. Кривенда О. В. Цивільно-правове регулювання позикових відносин в Україні : автореф. дис. кан. юр. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / О. В. Кривенда. – Київ, 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawbook.h12.ru/aref/12.00.03/111.shtml>.

18. Коссака В. М. Іноземні інвестиції в Україні (цивільно-правовий аспект) / В. М. Коссака. – Львів: Центр Європи, 1996. – С. 216.

19. Заїка Ю. О. Українське цивільне право : навчальний посібник / Ю. О. Заїка. – К.: Істина, 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/content/view/4209/16/>.

20. Лепех С. М. Кредитний договір : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / С. М. Лепех. – Львів, 2004. – 19 с.

21. Мазур О. С. Цивільне право України : навчальний посібник / О. С. Мазур. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

22. Банківське право України : навчальний посібник / [кол. авт.: Жуків А. М., Іоффе А. Ю., Кротюк В. Л., Пасічник В. В., Селіванов А. О. та ін.] ; за заг. ред. А. О. Селіванова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/bankpravo/10-2010-12-19-00-20-06/180-rozd7.html>.

23. Туницька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / Є. О. Туницька. – Харків, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mydisser.com/en/catalog/view/6/44/7838.html>.

24. Гуревич І. С. Очерки советского банковского права / И. С. Гуревич. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1959. – 130 с.

25. Куник Я. А. Кредитные и расчетные отношения в торговле / Я. А. Куник. – М.: Из-во Экономика, 1970. – 207 с.

26. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – М.: Госюриздат, 1975. – 880 с.

27. Павлодський Е. А. Договори організацій та громадян з банками / Е. А. Павлодський. – М.: Статут, 2000. – 266 с.

28. Захарова Н. Н. Кредитный договор: Как избежать неоправданных потерь при предоставлении или получении кредитных средств / Н. Н. Захарова. – М.: Банковский Деловой Центр, 1996. – 128с.

29. Макогон А. Н. Правовой анализ конструкций договора займа и кредита / А. Н. Макогон // Юридический аналитический журнал. – 2003. – № 3 (7). – С. 106–114.

30. Гольшев В. Г. Сделки в кредитной сфере / В. Г. Гольшев. – М.: 2003. – 96 с.

31. Пристанков Д. В. Отдельные проблемы гражданско-правового регулирования банковского кредитования : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03

«Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Д. В. Пристанков. – Санкт-Петербург, 2006. – 189 с.

32. Соломин С. К. Банковский кредит: проблемы теории и практики / С. К. Соломин. – М.: Юстицинформ, 2009. – 288 с.

33. Чалий Ю. І. Договір банківського кредиту та правові засоби забезпечення поворотності кредитних грошей : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / Ю. І. Чалий. – Харків, 1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawtheses.com/dogovor-bankovskogokredita-i-pravovye-sredstva-obespecheniya-vozvratnosti-kreditnyh-deneg#ixzz4cj6uh97S>.

34. Оплачко Л. П. Правове регулювання відносин за кредитним договором : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / Л. П. Оплачко. – Київ, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mydisser.com/ua/catalog/view/6/44/8289.html>.

35. Воронина Е. И. Обеспечение исполнения кредитного договора по праву Франции : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Е. И. Воронина. – М.: Москва, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawbook.org.ua/aa/12.00.03/2016/02/01/030527047.doc.html>.

36. Горбач П. В. Кредитный договор по законодательству Республики Беларусь : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / П. Ф. Горбач. – Минск, 2007. – 19 с.

37. Егорова Е. Н. Категории «кредит» и «кредитные» правоотношения в гражданском праве: системный подход / Е. Н. Егорова // Вестник южноуральского государственного университета. – 2011. – № 19 (236). – С. 65–69. – (Серия: Право).

38. Гетманцев Д. О. Банківське право України / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

39. Ленський С. В. Цивільно-правове регулювання комерційного кредитування в Україні : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / С. В. Ленський. – Харків, 2013. – 196 с.

40. Лобанов А. В. Сравнительно-правовой анализ кредитного договора и договора займа / А. В. Лобанов // Право и политика. – 2012. – № 2(146). – С. 317–321.

41. Безклубий І. А. Банківські правочини : монографія / І. А. Безклубий. – К.: Видавничий дім «Ін юре», 2007. – 456 с.

42. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – М.: Госюриздат, 1975. – 880 с.

43. Алексеев А. А. Правовое регулирование банковского кредитования физических лиц : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / А. А. Алексеев. – Москва, 2008. – 184 с.

44. Туницька Є. О. Теоретико-правовий аналіз кредитних та позикових правовідносин / Є. О. Туницька // Науковий вісник Ужгородського націо-

нального університету. – 2013. – Випуск 22. – Частина II. – Том 1. – С. 291–294. – (Серія: Право).

45. Див., наприклад, Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zauchuk_tdp/annotation.htm; Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.te.zavantag.com/docs/257/index-36811-1.html>; Тихонравов Е. Ю. Способы восполнения пробелов в законодательстве: вопросы теории и истории : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / Е. Ю. Тихонравов. – Москва, 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawtheses.com/sposoby-vospolneniya-probelov-v-zakonodatelstve>.

В статье автором рассмотрено соотношение кредитного договора и договора займа в гражданском законодательстве Украины. На основании проведенного автором анализа гражданского законодательства, регулирующего указанные гражданско-правовые договора, и анализа научной литературы автор пришел к выводу о том, что в гражданском законодательстве между институтами кредита и займа существует координационно-заполняющая связь. С учетом указанного, по мнению автора, параграфы 1 и 2 главы 71 ГК Украины регулируют две самостоятельные договорные конструкции (договор займа и кредитный договор).

Ключевые слова: кредит, займ, договор, договор займа, кредитный договор.

In the article the author considers the ratio of the loan agreement and the loan agreement in the civil legislation of Ukraine. Based on the author's analysis of civil legislation regulating these civil contracts and analysis of scientific literature, the author concluded that in civil law, there is a coordination-filling relationship between the credit and loan institutions. Taking into account the indicated, in the author's opinion, paragraphs 1 and 2 of Chapter 71 of the Civil Code of Ukraine regulate two independent contractual structures (loan agreement and loan agreement).

Key words: loan, loan, contract, loan agreement, loan agreement.

